קיצור שלחן ערוך — דיני מפטיר

קֹדֶם שֶׁקּוֹרִין לַמַּפְטִיר, אוֹמְרִים חֲצִי קַדִּישׁ. וּכְשֶׁאוֹמְרִים הַקַּדִּישׁ יְהֵיֶה סֵפֶר הַתּוֹרָה שֶׁקָּרְאוּ בּוֹ עַתָּה וְגַם סֵפֶר הַתּוֹרָה שֶׁיִּקְרְאוּ בּוֹ מַפְטִיר, שְׁנֵיהֶם עַל הַשֻּׁלְחָן. וּבְיוֹם שֶׁיֵּשׁ שְׁלֹשָׁה סִפְרֵי תּוֹרָה, אֵין צְרִיכִין לְהַנִּיחַ גַּם אֶת הָרִאשׁוֹן.

הַמַּפְטִיר לֹא יַתְחִיל בְּבִרְכוֹת הַהַפְטָרָה, עַד לְאַחַר שֶׁהַגּוֹלֵל כָּרַךְ אֶת סֵפֶר הַתּוֹרָה בְּמִטְפַּחַת.

בַּבְּרָכָה הָרִאשׁוֹנָה (לפני ההפטרה) לְאַחַר הַנֶּאֱמָרִים בֶּאֱמֶת, אֵין עוֹנִין אָמֵן עַד לְבַסּוֹף שֶׁמְּסַיֵּם וְצַדִּיק, כִּי הַכֹּל בְּרָכָה אַחַת הִיא. וְכֵן בַּבְּרָכָה הָרִאשׁוֹנָה מִבְּרָכוֹת הָאַחֲרוֹנוֹת, אֵין עוֹנִין אָמֵן אַחַר אֱמֶת וְצַדִּיק, כִּי גַּם נֶאֱמָן אַתָּה וְכוּ', שַׁיָּךְ לִבְרָכָה זוֹ. וּלְפִי שֶׁיֵּשׁ טוֹעִים לַעֲנוֹת אָמֵן בְּמָקוֹמוֹת אֵלּוּ, לָכֵן טוֹב שֶׁהַמַּפְטִיר לֹא יַעֲשֶׂה שָׁם שׁוּם הֶפְסֵק, לְמַעַן יֵדְעוּ כִּי אֵין שָׁם סִיּוּם הַבְּרָכָה (ס' רפד ובסד"ה).

אָסוּר לְדַבֵּר בְּשָׁעָה שֶׁהַמַּפְטִיר קוֹרֵא אֶת הַהַפְטָרָה (קמ"ו).

עִקַּר הַדִּין, שֶׁזֶּה שֶׁעָלָה לַמַּפְטִיר הוּא בִּלְבַד יֹאמַר הַהַפְטָרָה, וְהַצִּבּוּר יֹאמְרוּ אַחֲרָיו בְּלַחַשׁ. וּמַה שֶּׁנָּהֲגוּ שֶׁהַצִּבּוּר אוֹמְרִים בְּקוֹל רָם עִם הַמַּפְטִיר, אֵין זֶה רַק מֵחֲמַת חֶסְרוֹן יְדִיעָה, וְנָכוֹן לְבַטֵּל הַמִּנְהָג. וְגַם יֵשׁ שֶׁעוֹשִׂין שֶׁהִיּוֹת בַּאֲמִירַת הַפְטָרָה, שֶׁאַף אַחַר שֶׁסִּיֵּם הַמַּפְטִיר הַהַפְטָרָה וְהִתְחִיל הַבְּרָכוֹת אֵין רוֹצִים לְהַפְסִיק בַּאֲמִירַת הַהַפְטָרָה, וְלֹא יָפֶה הֵם עוֹשִׂים, שֶׁאִם אוֹמְרִים בְּקוֹל רָם, אֵינָם שׁוֹמְעִים קוֹל דְּבָרִים בְּהַתְחָלַת בִּרְכוֹת הַמַּפְטִיר, וְלִפְעָמִים גּוֹרְמִים שֶׁגַּם אֲחֵרִים הַסְּמוּכִים לָהֶם אֵין שׁוֹמְעִין, וְאַף אִם מַנְמִיכִים קוֹלָם קְצָת בִּתְחִלַּת הַבְּרָכוֹת, מִכָּל מָקוֹם הֵם בְּעַצְמָם אֵינָם שׁוֹמְעִין. לָכֵן יֵשׁ לִנְהֹג, כִּי מִיָּד שֶׁיִּשְׁמַע שֶׁהַמַּפְטִיר סִיֵּם הַהַפְטָרָה וּמַתְחִיל הַבְּרָכוֹת, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא עֲדַיִן לֹא סִיֵּם, יִהְיֶה מָתוּן בִּשְׁתִיקָה עַד שֶׁיְּסַיֵּם הַמַּפְטִיר הַבְּרָכוֹת, וְאַחַר כָּךְ יְסַיֵּם הוּא אֲמִירַת הַהַפְטָרָה. גַּם הַמַּפְטִיר יִהְיֶה זָהִיר, שֶׁלֹּא לְהַתְחִיל אֲמִירַת הַבְּרָכוֹת, עַד שֶׁיִּפְסוֹק קוֹל הֶהָמוֹן הָרַב לְגַמְרֵי.

בְּשַׁבָּת שֶׁשְּׁתֵּי פָּרָשִׁיּוֹת מְחֻבָּרוֹת מַפְטִירִין בַּהַפְטָרָה שֶׁל פָּרָשָׁה שְׁנִיָּה, לְבַד בְּאַחֲרֵי קְדוֹשִׁים כְּשֶׁהֵן מְחֻבָּרוֹת, שֶׁאָז מַפְטִירִין הֲלֹא כִבְנֵי כֻשִׁיִּים, בִּקְצָת חֲמָשִׁים נִרְשְׁמָה לְפָרָשַׁת וַיִּשְׁלַח הַהַפְטָרָה וַיִּבְרַח יַעֲקֹב. וְהִיא טָעוּת, כִּי הַפְטָרָה זוֹ שַׁיֶּכֶת לְפָרָשַׁת וַיֵּצֵא, וְהַפְטָרַת וַיִּשְׁלַח הוּא חֲזוֹן עוֹבַדְיָה (רפ"ד תכ"ה).

רֹאשׁ חֹדֶשׁ שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת, מַפְטִירִין הַשָּׁמַיִם כִּסְאִי, וְאִם טָעָה וְקָרָא הַהַפְטָרָה שֶׁל פָּרָשַׁת הַשָּׁבוּעַ, אִם עֲדַיִן לֹא אָמַר הַבְּרָכוֹת הָאַחֲרוֹנוֹת, יֹאמַר גַּם הַשָּׁמַיִם כִּסְאִי וִיבָרֵךְ אַחַר כָּךְ. וְאִם לֹא נִזְכַּר עַד לְאַחַר הַבְּרָכוֹת, יֹאמַר הַשָּׁמַיִם כִּסְאִי בִּלֹא בְּרָכוֹת. וְאִם חָל רֹאשׁ חֹדֶשׁ בְּאֶחָד בְּשַׁבָּת, מַפְטִירִין מָחָר חֹדֶשׁ. וְאִם טָעָה, דֵּינוֹ כְּמוֹ בְּשַׁבָּת רֹאשׁ חֹדֶשׁ, חָל רֹאשׁ חֹדֶשׁ בַּשַּׁבָּת וּבְיוֹם הָרִאשׁוֹן, מַפְטִירִין הַשָּׁמַיִם כִּסְאִי.

בְּשַׁבָּת חֹל הַמּוֹעֵד פֶּסַח, אֵין מַזְכִּירִין בִּבְרָכוֹת הַפְּטָרָה שֶׁל פֶּסַח, לֹא בְּאֶמְצַע וְלֹא בַּחֲתִימָה, אֶלָּא מְסַיְּמִים מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת. אֲבָל בְּחֹל הַמּוֹעֵד סְכוֹת (כֵּיוָן שֶׁאוֹמְרִים הַלֵּל שָׁלֵם וְגַם חָלוּק בַּקְּרְבָּנוֹת), מַזְכִּירִין כְּמוֹ בְּיוֹם טוֹב שֶׁל סְכוֹת שֶׁחָל בַּשַּׁבָּת.

קָטָן שֶׁהִגִּיעַ לְחִנּוּךְ שֶׁיּוֹדֵעַ לְמִי מְבָרְכִין, וְיוֹדֵעַ לְחַתֵּךְ אֶת הָאוֹתִיּוֹת בְּטוֹב, עוֹלֶה לְמַפְטִיר בַּשַּׁבָּת וּבְיוֹם טוֹב, מִלְּבַד בְּפָרָשַׁת זָכוֹר וּבְפָרָשַׁת פָּרָה (כְּדִלְקַמָּן סִימָן ק"מ) וּבְשַׁבָּת שׁוּבָה, וְכֵן בְּיוֹם שְׁבִיעִי שֶׁל פֶּסַח שֶׁמַּפְטִירִין הַשִּׁירָה, נוֹהֲגִין שֶׁאֵין קָטָן עוֹלֶה לְמַפְטִיר. וְכֵן בְּיוֹם רִאשׁוֹן דְּשָׁבוּעוֹת, שֶׁמַּפְטִירִין בַּמֶּרְכָּבָה דְּיֶחֱזְקֵאל, נוֹהֲגִין לִקְרוֹא גָּדוֹל וְחָכָם. וְכֵן בְּשַׁבָּת חֲזוֹן נוֹהֲגִין לִקְרוֹא אֶת הָרַב לַמַּפְטִיר (עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם סִימָן רס"ב סָעִיף קָטָן י"ב).

לֹא נִתְקְנָה קְרִיאַת הַפְּטָרָה עִם בְּרָכוֹת, אֶלָּא לְאַחַר שֶׁקָּרְאוּ בַּתּוֹרָה בִּבְרָכוֹת, כָּל הַקְּרוּאִים הָרְאוּיִים. אֲבָל אִם נִמְצָא פְּסוּל בְּסֵפֶר תּוֹרָה בְּשַׁבָּת פְּשׁוּטָה, אֲפִלּוּ בַּשְּׁבִיעִי, וְלֹא הָיָה סֵפֶר תּוֹרָה אַחֵר וְלָכֵן לֹא בֵּרְכוּ בָּאַחֲרוֹנָה, וְכֵן כְּשֶׁמַּפְטִירִין בְּחוֹבַת הַיּוֹם (עַיֵּן לְעֵיל סִימָן ע"ה סָעִיף ח) אֲפִלּוּ נִמְצָא בַּמַּפְטִיר אֲזַי אֵין מְבָרְכִין בִּרְכוֹת הַהַפְטָרָה, אֶלָּא אוֹמְרִים אוֹתָהּ בְּלֹא בְרָכוֹת. אֲבָל בְּשַׁבָּת פְּשׁוּטָה, אִם לְאַחַר שֶׁקָּרְאוּ שִׁבְעָה קְרוּאִים בִּבְרָכוֹת, נִמְצָא הַפְּסוּל, הֵן בַּקְּרוּאִים שֶׁהוֹסִיפוּ, הֵן בַּמַּפְטִיר, נִרְאֶה דְּיֵשׁ לִקְרוֹת הַהַפְטָרָה בִּבְרָכוֹת (וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן ע"ח סוֹף סָעִיף ח').